

Molnár Edina – Bozorádi János – Márkus Erika

Bűnmegelőzés, áldozatsegítés, ifjúságvédelem Jász-Nagykun-Szolnok megyében

*Molnár, Edina – Bozorádi, János – Márkus, Erika:
Crime Prevention, Victim Support, Youth Defence in Jász-Nagykun-Szolnok County*

In 2003 the Hungarian Parliament emphasised the importance of prevention by the elaboration, the discussion and the adoption of the National Crime Prevention Strategy. The priorities of the strategy are as follows: the reduction of child crime and juvenile delinquency, the increase in the safety of cities, the prevention of domestic violence and victim support and the prevention of repeat victimization. In order to achieve these goals, the County's institutions have to be able to achieve an effective collaboration. Crime prevention is primarily not a police task, but rather the responsibility of social institutions, child and youth welfare institutions, and last but not least the potential victim's own responsibility.

Keywords: *crime prevention, victim defence, victim support, domestic violence, social solidarity, social work*

ÁTTEKINTÉS

A prevenció fontosságát Magyarország Országgyűlése már 2003-ban hangsúlyozta a Társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának kidolgozásával, megvitatásával és elfogadásával. A stratégia prioritásai a gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése, a városok biztonságának fokozása, a családon belüli erőszak megelőzése, az áldozattá válás megelőzése és az áldozatsegítés, valamint a bűnisméltés, az ismételt elkövetővé válás megelőzése. Ezen célok elérését a megyei intézmények hatékonyan együttműködve képesek csak megvalósítani, hiszen a bűnmegelőzés nem csupán a rendőrség, hanem a társadalom szereplői, ezen belül a szociális, a gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények és nem utolsósorban a potenciális áldozat feladata.

KULCSSZAVAK: bűnmegelőzés, áldozatvédelem, áldozatsegítés, családon belüli erőszak, társadalmi összefogás, szociális munka

1. BŰNMEGELŐZÉS ÉS TÁRSADALOMPOLITIKA

A rendszerváltást követően a bűnözésben, mint társadalmi tömegjelenségben bekövetkezett mennyiségi és minőségi változások egyre nagyobb kihívások elé állították a jogalkotás és a büntető igazságszolgáltatás rendszerét. A büntető jogszabályok igyekeznek követni az egyre újabb és újabb társadalomra veszélyes magatartásokat, emellett a bűnüldöző szervek egyre inkább specializálódnak az egyes bűncselekménytípusok hatékonyabb – költségkímélőbb – felderítésére és bizonyítására.

Bár a büntetőjogi igény érvényesítése továbbra is az állam monopóliuma, a közbiztonság mellett mind inkább szerepet kap a magánbiztonság kérdése is. A biztonság piacán érvényesülni igyekvő vállalkozások mellett egyre nagyobb szerephez jutnak az önkormányzatok és a lakossági önszerveződések. Ezen szervezetek célja azonban nem a büntetés, hanem a jogellenes cselekmény létrejöttének megakadályozása, a prevenció.

A 2003. óta zajló büntetőpolitikai reform az ún. kettős nyomtávú büntetőpolitika, illetve a helyreállító igazságszolgáltatási szemlélet érvényesítésén alapul. Nagy jelentőségű, hogy a jogalkotás és a kormányzás szintjén is megfogalmazódott a bűnmegelőzés előtérbe helyezésének szándéka, mely a 115/2003. (X. 28.) OGY. határozat elfogadásában is megnyilvánult. Jelenleg ez a tudományos igényességgel kidolgozott norma képezi az alapját a társadalmi élet minden szintjén jelentkező bűnmegelőzési törekvésnek.

A stratégia abból a felismerésből indult ki, hogy a jó közbiztonság nem valósítható meg kizárólag a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás hagyományos rendszerében. A közbiztonságot ugyan javítja a bűnüldözés teljesítményének és a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának növelése, emellett azonban szükség van olyan, a társadalmat ösztönző és mozgósító programok, technikák intézményesítésére is, amelyek a nagy- és kisközösségek, az intézmények, a gazdasági szereplők és az állampolgárok önvédelmi képességét, bűnözéssel szembeni védtességét fokozzák. (Barabás, 2009.) A stratégia meghatározta, hogy a korszerű közösségi bűnmegelőzés olyan célkitűzések összessége, amelyben a beavatkozásokkal mérsékelni kell a bűncselekményeket előidéző okok hatását, csökkenteni kell a sértetté válás veszélyét, valamint a bűnalkalmakat.

A stratégia a bűnözés sajátosságaira, a lakosság aggodalmaira figyelemmel, a nemzetközi követelményeknek megfelelően a prioritásokat a következőkben határozta meg:

- a gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése;
- a városok biztonságának fokozása;
- a családon belüli erőszak megelőzése;
- az áldozattá válás megelőzése, az áldozat segítése, az áldozat kompenzációja;
- a bűnisméltés megelőzése.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium 2008-ban elfogadott „Közigazgatás – Igazság-

ügy – Rendészet 2008-2010” stratégiai programja a kiszámítható és szolgáltató állam képét vetítette elő, ahol a jog uralma következetesen érvényesül.

A program az alábbi célokat határozta meg:

- következetesebb, kiszámíthatóbb és átláthatóbb állami működés feltételeinek megteremtése;
- a felesleges adminisztratív terhek drasztikus csökkentése, a személyre szabott ügyintézés, valamint az egyszerűbb, gyorsabb jogérvényesítés lehetőségének biztosítása mindenki számára;
- világos és egyértelmű meghatározása azoknak a következményeknek, amelyek a demokratikusan megalkotott szabályok megszegésénél alkalmazandó.

A korszerű közösségi bűnmegelőzés a társadalom önvédelmi képességeit fokozó, államilag vezérelt, illetve támogatott szakmai és civil mozgalom. (Rosta, 2006.) Olyan célkitűzések összessége, amelyekkel mérsékelni lehet a bűncselekményeket előidéző okok hatását, csökkenteni a sértetté válás veszélyét, növelni az egész közösség biztonságát, ezáltal javítani az életminőségét és egyben az emberi jogok érvényesülését. Tevékenységeivel a közösségi bűnmegelőzés hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez. A közösségi bűnmegelőzés akkor hatékony, ha a helyi társadalompolitika részeként valósul meg.

2. JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE BŰNCSELEKMÉNYEKEL KAPCSOLATOS ADATAI AZ ÁLDOZATVÉDELEM SZEMSZÖGÉBŐL

Az ország keleti felében található Észak-Alföldi régió három megyéje közül a legkisebb Jász-Nagykun-Szolnok megye. Jász-Nagykun-Szolnok megye 5500 km²-es területe alapján a nyolcadik, 407.000 fős lakossága alapján a tizedik az országban. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a születéskor várható átlagos élettartam férfiaknál 67 év, nőknél 76 év. Ez kissé meghaladja a régió átlagát, de messze elmarad az országos –

ám európai viszonylatban mégis alacsony – átlagtól. A megyében él az ország népességének 4,1%-a, az összlakosság számához viszonyítva.

A megye településhálózata döntően az alföldi típus vonásait követi, azonban szerkezete viszonylag differenciált. A megyét jelenleg 20 város és 58 község alkotja. A 78 település 7 jellegzetes kistérségbe szerveződött. A kistérségek központjai és szűkebb környezetük agglomerációs tendenciákat mutatnak, míg a távolabbi falvak elmaradottaknak tekinthetők.

A természetes fogyás és a vándorlások együttes hatásaként évente változó ütemben, de tartósan fogy a térség lakossága. A népességfogyás országos tendencia, oka a csökkenő születésszám, illetve az ebben a megyében különösen magas halálzási arány. A relatíve magas megyei elvándorlás nem számszerűsége, hanem a lakosság „minőségének” megváltozása miatt említendő sajnálatosan. Az elvándorlók között a magas iskolai végzettségű, fiatal munkavállalók vannak többségben, az idevándorlók életkora magasabb, iskolai végzettsége alacsonyabb. A népesség korösszetételét továbbra is az öregedési folyamat jellemzi.

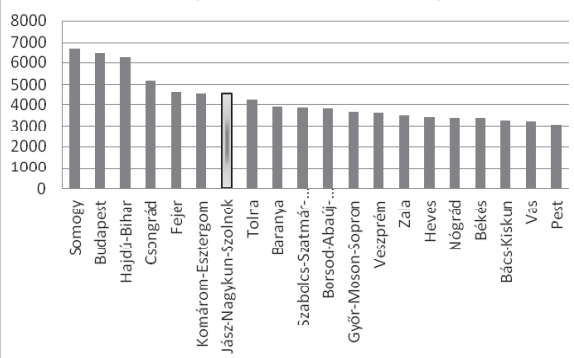
A lakosság összetételét, struktúráját illetően igen magas a két veszélyeztetett korcsoport, az időskorúak és a gyermekkorúak létszáma, ugyanakkor jelentős a cigány kisebbség teljes lakosságszámhoz viszonyított aránya. Egyes településeken a roma lakosság felülreprezentáltsága eléri az 50-90%-ot, így az etnikai összetétel markánsan változik, vagyis dinamikusan nő a roma lakosság száma.

A munkanélküliségi ráta általánosan magasabb az országos aránynál. A foglalkoztatottak száma csökkenő tendenciát mutat. Az utóbbi években emelkedett a munkanélküliek száma, amely emelkedés jelentős részét képezi a 25 éven aluliak és a pályakezdők munkanélkülivé válása.

Az országos átlagnál magasabb Jász-Nagykun-Szolnok megye bűncselekményi fertőzöttsége.¹ A 100.000 lakosra számított regisztrált bűncselekmények száma alapján a megye az ország kevésbé biztonságos területei közé tartozik.

Bűncselekményi fertőzöttség

Forrás: <http://crimestat.b-m.hu/RendeszeiAdatok.aspx>

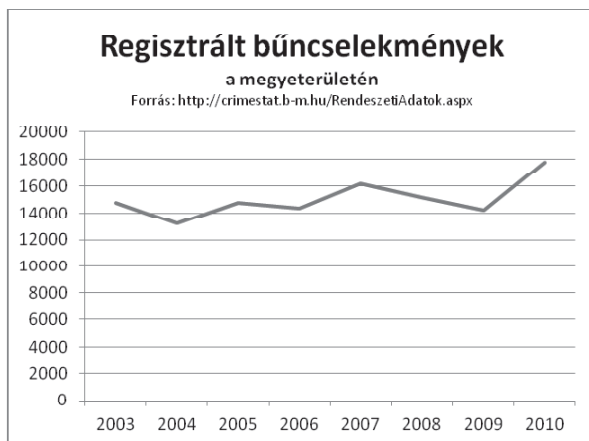

A regisztrált bűncselekmények növekedési üteme 2010-ben 24,9% volt, azonban az emelkedés ütemében azóta lassuló tendencia figyelhető meg.

A több éves adatok alapján a jogsértések struktúrájában több változás is mutatkozik. Az utóbbi években növekszik a személy elleni kategóriába sorolt bűncselekmények aránya, amely az összes jogsértésen belül 2010-ben 8,23%.²

¹ Forrás: ENYÜBS. Az Egységes Nyomozási, Ügyészeti, Bírósági Statistika követő jellegű, a befejezett büntetőeljárások adatain alapul.

² Forrás: ENYÜBS

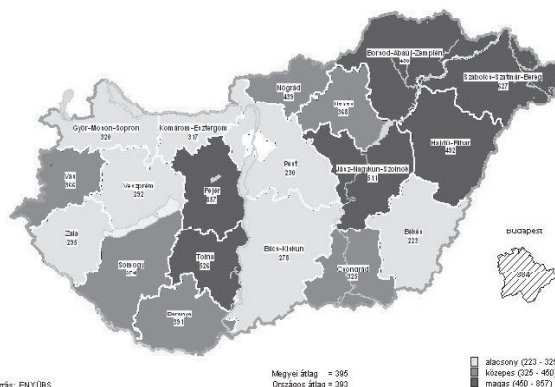
A jogsértések számának emelkedésében szerepet játszott az országosan növekvő számot mutató utazóbűnözés terjedése, továbbá a környezet közömbössége, amely mai társadalmunkat nagymértékben jellemzi.

A sértett természetes személyek száma a 2010. évben – a bűnözés általános növekedésével párhuzamosan – tovább emelkedett. A sértettek korcsoportonkénti megoszlása a

megyén belül igen hasonló arányokat mutat. Bűnügyi szempontból az egyik legjelentősebb

A regisztrált bűncselekményeknek a Büntető törvénykönyv fejezeteinek megfelelő csoportosítása alapján megállapítható, hogy a vagyon elleni bűncselekmények teszik ki az összes jogsértés közel 60%-át, a második legnagyobb csoportot a közrend elleni bűncselekmények alkotják.

Személy elleni erőszakos bűncselekmények fertőzöttsége megyénként (100.000 lakosra jutó erőszakos cselekmények száma alapján)

Az erőszakos cselekmények aránya a vizsgált több éves időszakban is meghaladta az országos átlagot, és így van ez a 2010. év adatai szerint is. Ezen cselekmények száma 2010-re 33%-kal növekedett.

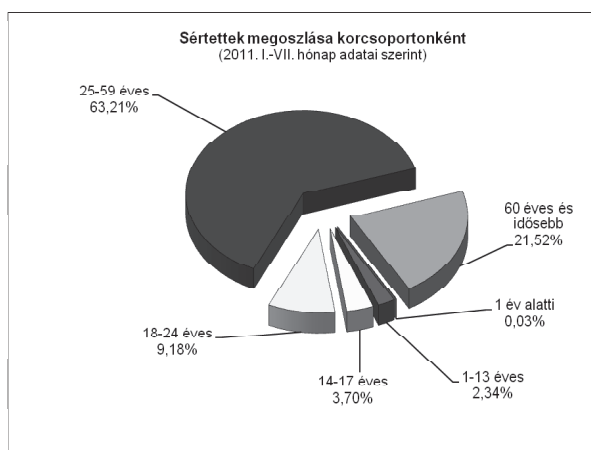
Az elmúlt években mind a személy, mind a vagyon elleni bűncselekmények tekintetében tendenciaként érzékelhetjük az elkövetői magatartások erőszakosabbá, durvábbá válását, amelyet részben a válság miatti elbizonytalanodás, részben az annak hatására bekövetkezett morális fellazulás következményeként értékelhetünk. (Jelentés, 2010.)

probléma az idősebb generáció egyedül élő tagjainak érintettségi emelkedése.³

A viktimizációban meghatározó szerepe van az életkornak, az életstílusnak, a családi környezetnek, az otthonról távol eltöltött időnek, az óvatosság hiányának, a vagyonvédelem el-

³ Forrás: ENYÜBS

Sértetté vált természetes személyek aránya Jász-Nagykun-Szolnok megye területén 2011. január és július közötti időszakban

lekmények áldozatává vagy elkövetőjévé válnak. 2011. január 1. és március 31. között a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén tizenkét olyan büntetőeljárás indult, melynek sértettje, illetve gyanúsítottja hajléktalan személy volt.

A bűncselekmény megtörténését követően az áldozat legelőször és leggyakrabban a rendőrséggel kerül kapcsolatba, ahol a nyomozást lefolytatják.

mulasztásának. A bűncselekmények áldozatai továbbra is elsősorban a fizikailag kiszolgáltatottabb helyzetben lévő, egyedül élő idősek, valamint a testi, szellemi adottságaik miatt hátrányban lévők közül kerülnek ki. Annak ellenére, hogy a rendőrség mindent megtesz annak érdekében, hogy az e célcsoportok sérelmére elkövetett bűncselekmények létrejöttét segítő okokra, körülményekre, az ellenük való védekezés módjára a figyelmet felhívja, még mindig jelentős szerepe van a bűncselekmények létrejöttében a sértett közreható magatartásának.

Kiemelt figyelmet kell többek között fordítani a tanyákon élők áldozattá válásának megelőzésére, valamint azokra a területekre, ahol hajléktalanok életvitelszerűen, illetve rendszeresen tartózkodnak.

A hajléktalanok áldozattá válására jellemző, hogy leginkább egymás sérelmére követnek el bűncselekményt. Fontos társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a hajléktalanná vált emberek társadalomba történő beilleszkedését segítsük, megakadályozva azt, hogy bűncse-

A rendőrség áldozatvédelmi referenci hálózatának kiépülése több mint tíz éves múltra tekint vissza. Az eltelt évek lehetővé tették azt, hogy a szervezetrendszer, a normák, a feladatok kikristályosodjanak, ezáltal meghatározhatóvá vált a referensek gyakorlati munkája is. Az áldozatvédelmi referensek és a társadalom tagjai között egy új típusú viszonyrendszer kialakulása vált nélkülözhetetlenné, amely már inkább partneri viszonyt feltételez, ahol a segíteni akarást és a problémaérzékenységet szükséges hangsúlyossá tenni.

A rendőrkapitányságok esetében általánosságban azt lehet mondani, hogy a bűnmegelőzési feladatok ellátásával megbízott munkatársak a gyakorlatban több, másfajta feladatuk mellett foglalkoznak az áldozatok segítségével és védelmével. Bűnmegelőzési tevékenységeik körében kifejezett szerepet kap a prevenciót hangsúlyozó előadások tartása, a potenciális áldozatok védekezésére való felkészítése, prevenció ismertetés és propaganda-anyagok készítése.

Az áldozattal történő első találkozás alkalmával a rendőri szervek feladatai közé tartozik, hogy át-

adják neki a területi igazságügyi hivatal áldozatsegítő szolgálatának tájékoztatóját, szóban pedig felhívják a figyelmet az áldozatsegítés lehetőségeire, a támogatás igénybevételéhez szükséges igazolás kérelemre történő kiadására.

3. ÁLDOZATVÉDELEM JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság 2010-ben kezdte meg – a Mezőtúri Rendőrkapitányság kezdeményezésének mintájára – első sorban a körzeti megbízottak részvételével az áldozatvédelmi csoportok rendszerének kialakítását. A megyében összesen 72 településen 45 áldozatvédelmi csoport működtetése valósult meg, jelenleg 109 fővel, melyből:

- a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott települések száma 28 (a település neve dőlt betűvel szerepel az alábbi táblázatban);

Rendőrkapitányság	Település	Áldozatvédelmi csoportok létszáma (fő)
Szolnok	Martfű	4
	Rákócziújfalú	
	Tiszaföldvár	
	Szászberek	3
	Újszász	
	Zagyvarékas	
	Besenyszög	4
	<u>Hunyadfalva</u>	
	<u>Kótelek</u>	
	<u>Csataszög</u>	
	<u>Nagykörű</u>	
	<u>Tisasüly</u>	
	Tiszajenő	5
	Tiszavárkony	

- az országos átlagot legalább 1,75-szörösen meghaladó munkanélküliségű települések száma 21 (a település neve aláhúzva szerepel az alábbi táblázatban);
- a közbiztonsági szempontból veszélyeztetett települések száma 10 (a település neve vastagítva szerepel az alábbi táblázatban);
- 18 olyan településről beszélhetünk, amely két vagy három fenti szempontnak is megfelel.

3.1. Áldozatsegítés és állami kárenyhítés

Napjainkban a büntetőpolitika kiemelt feladata a bűnözés okozta káros hatások csökkentése és a bűncselekményeket elszennvedő személyek társadalmi, erkölcsi és anyagi sérelmeinek enyhítése. Az áldozatsegítő politika azt juttatja kifejezésre, hogy az állam a méltányosság és a társadalmi szolidaritás alapján segítséget kíván nyújtani azoknak, akiket a bűncselekményekkel kapcsolatban megvédeni nem tudott.

	Tószeg	
	Vezeny	
	Rákóczi falva	5
	Szajol	
	Szandaszőlős	
	Szolnok-Alcsi városrész	5
	Szolnok-Belváros	
	Szolnok-Pletykafalu	
	Szolnok-Széchenyi ltp.	
	Szolnok (KMB területeken kívüli rész)	alosztály állománya (17 fő)
Összesen	20	43

Jászberény	Jászberény belter.	3
	Jászberény külter.	2
	<i>Jászfelső-szentgyörgy</i>	
	Jászfényszaru	2
	Pusztamonostor	
	Jászapáti	2
	Jászszentandrás	
	Jáskisér	
	<i>Jászivány</i>	
	Jászárokszállás	2
	Jászdózsa	
	<i>Jászágó</i>	
	<i>Jászladány</i>	3
	Jászsó-szentgyörgy	
	Jászkóhalma	3
	Jásztelek	
	Alattyan	
	Jászboldogháza	
	Jánoshida	
Összesen	19	17
Törökszentmiklós	Törökszentmiklós	4
	Tiszapüspöki	
	T.miklós	4
	<i>Kengyel</i>	
	<i>Tiszatenyő</i>	
	Fegyvernek	4
	<i>Örményes</i>	
	<i>Kuncsorba</i>	

	Tiszabő	3
	<i>Tiszaqyenda</i>	
	<i>Tiszaroff</i>	
Összesen	10	15
Karcag	Karcag	3
	Kisújszállás	3
	<i>Kenderes</i>	2
	Kunmadaras	1
	Kunhegyes	3
Összesen	5	12
Kunszentmárton	Kunszentmárton	2
	<i>Öcsöd</i>	2
	<i>Mesterszállás</i>	
	<i>Mezőhék</i>	
	Cserkeszlő	1
	<i>Szelevény</i>	2
	<i>Csépa</i>	
	Tiszasas	1
	Cibakháza	3
	<i>Nagyrév</i>	1
	<i>Tiszainoka</i>	
	<i>Tizsakürt</i>	1
Összesen	12	13
Mezőtúr	<i>Kétpó</i>	1
	Túrkeve	10
	Mezőtúr	12
Összesen	3	23
Tiszafüred	Tiszafüred	1
	<i>Tiszaörs</i>	1
	<i>Nagyiván</i>	1
Összesen	3	3

A bűncselekmények áldozatainak segítségével és kárenyhítésének kérdésével az Egyesült Nemzetek Szervezete és az Európa Tanács mellett az Európai Unió is foglalkozik, és ezzel kapcsolatban számos, a tagállamok kormányaihoz címzett

dokumentumot fogadott el. A dokumentumokban foglaltak szerint a tagállamoknak megfelelő módon szabályozniuk kell a bűncselekmények áldozatainak a joghoz való hozzáférését és kárenyhítési igényérvényesítésüket.

Az Európai Unió Tanácsa 2004. április 29-én kibocsátotta „A bűncselekmények áldozatainak kompenzációjáról” szóló irányelvet (2004/80/EC). Eszerint 2006. január 1-től az Unió tagállamainak valamennyi uniós polgár számára biztosítaniuk kell az állami kárenyhítést, ha az áldozat az adott tagállam területén válik szándékos és erőszakos bűncselekmény áldozatává.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében az áldozatsegítés állam által vállalt feladatait a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Áldozatsegítő Osztálya látja el. Az osztály tevékenységét a bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. CXXXV. törvény alapján végzi.

A törvény hatálya a Magyarország területén elkövetett bűncselekmény illetve tulajdon elleni szabálysértés sértettjére, valamint arra a természetes személyre terjed ki, aki a bűncselekmény közvetlen következményeként sérelmet, különösen testi vagy lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, illetve vagyoni kárt szenvedett, ha a sértett:

- magyar állampolgár;
- az Európai Unió bármely tagállamának állampolgára;
- az Európai Unió kívüli államnak az Európai Unióban jogszerűen tartózkodó állampolgára;
- Magyarország területén jogszerűen tartózkodó hontalan személy;
- emberkereskedelem áldozata;
- az állampolgársága szerinti államnak Magyarországgal kötött nemzetközi megállapodása vagy viszonyosság alapján erre jogosult.

A törvény azon cselekmények esetében is biztosítja az áldozatsegítő támogatásokhoz való hozzáférést, amelyek formailag tényállásszerű, materiálisan jogellenes, de a törvény erejénél

fogva nem büntethető cselekmények, például amikor az elkövető gyermekkorú vagy kóros elmeállapotú.

A területi hatály alól a törvény egy kivételt tesz: amennyiben magyar állampolgár külföldön szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmény áldozatává válik, tehát olyan bűncselekményt követnek el ellene, amely miatt Magyarországon kárenyhítésre lenne jogosult, a szolgáltatások igénybevételére jogosulttá válik.

A törvény szerint a szolgáltatás igénybevételére jogosult az a Magyarországon életvitelszerűen élő magyar állampolgár is, aki a jogszerű külföldi tartózkodása alatt szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmény áldozatává vált és ezt megfelelő módon igazolja.

Kárenyhítésben részesíthető az áldozat akkor is, ha Magyarországon tartózkodási vagy bevándorlási engedéllyel rendelkezik.

A sértett büntetőeljárás fogalma szűkebb, mint az áldozat fogalma. Ennek megfelelően áldozatok a bűncselekmény sértettjei, valamint mindazon személyek, akik bizonyíthatóan a bűncselekmény közvetlen következtében szenvedtek sérelmet. Sérelemnek tekintendő a testi vagy a lelki sérülés – súlyos félelem, szorongás –, az érzelmi megrázkódtatás – trauma, pszichés zavar – és az a vagyoni kár, amely a bűncselekménnyel ok-okozati összefüggésben keletkezett.

3.2. Az áldozatok számára igénybe vehető szolgáltatások

A törvény rendelkezése értelmében a Magyarország területén bűncselekmény áldozatává vált személyeknek ingyenes, gyors és szakszerű *tájékoztatást* kell kapniuk a felmerült nehézségeik megoldása érdekében. Az áldozatsegítő szolgálat minden hozzáforduló ügyfelet tájé-

kozta a büntetőeljárásbeli jogairól és kötelezettségeiről, az áldozatsegítés keretében igénybe vehető szolgáltatásokról, igénybevételük feltételeiről, igénylésük módjáról, valamint az egyéb – szociális, gyermekvédelmi, egészségügyi – ellátásokról, és az áldozatsegítésben közreműködő egyéb szervezetek elérhetőségéről.

Az áldozat az általános tájékoztatáson túl igényt tarthat a szolgálat segítségére *érdekeinek érvényesítése* céljából is. Személyre szabott felvilágosítást kell kapnia alapvető jogairól és az őt megillető egészségügyi, biztosítási és szociális ellátásokról. A szolgálat szükség esetén közreműködik abban, hogy ezekhez az ellátásokhoz az áldozat mielőbb hozzáférjen. Egyszerűbb megítélésű ügyeknél az áldozatok jogi tanácsadásban részesülhetnek. Ezen szolgáltatás keretében kérhető segítség a bűncselekmény során eltulajdonított személyes iratok – személyi igazolvány, lakcímkártya, adókártya, TAJ-kártya – költségmentes pótlásához is, amennyiben az áldozat az egyéb feltételeknek megfelel.

Ha az áldozat ügyének további intézése *szakjogi közreműködést* kíván, akkor az áldozatsegítő szolgálat őt a jogi segítségnyújtó szolgálathoz irányítja, ahol a bűncselekménnyel összefüggésben felmerülő jogi problémája megoldásához – amennyiben a törvény alapján rászorulóknak minősül – ingyenes ügyvédi segítséget kaphat.

A bűncselekmény áldozatának szüksége lehet *azonnali pénzügyi segélyre* ahhoz, hogy a legalapvetőbb szükségleteit fedezni tudja. A törvény meghatározza azokat a célokat, melyekre a segély megállapítható: lakhatási, ruházkodási, utazási, étellemezési, gyógyászati, kegyeleti kiadások, ha ezek fedezésére az áldozat a bűncselekmény következtében nem képes. A segély megítéléséről a területi áldozatsegítő szolgálat hoz méltányossági döntést, amely nem szoci-

ális rászorultságon, hanem a bűncselekmény következtében kialakult helyzet mérlegelésén alapul. A megítélhető legmagasabb összeg az alapösszeggel egyezik meg. Az alapösszeg mértéke a tárgyévet megelőző második év – a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett – nemzetgazdasági bruttó havi átlagkeresetének 43%-a. A pénzügyi segély iránti kérelmet a bűncselekmény elkövetését követő öt napon belül lehet előterjeszteni.

A fenti szolgáltatásokon túl a szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatait *állami kárenyhítés* is megilleti. A kárenyhítés nem fájdalomdíj és nem automatikusan jár. Az egyösszegű vagy járadék formájában nyújtható anyagi támogatás a társadalom szolidaritását hivatott kifejezni. Kárenyhítésre a bűncselekmény azon közvetlen fizikai sértettjei jogosultak, akiknek testi épsége, egészsége a bűncselekmény következtében súlyosan károsodott, továbbá ezek hozzátartozói, eltartottjai, valamint az a személy, aki a bűncselekmény következtében elhunyt sértett eltemettetéséről gondoskodott. A kárenyhítés a rászoruló áldozatnak adható. A rászorultságot a kérelmező jövedelmi viszonyai határozzák meg. Rászorulóknak tekintendő az az áldozat, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az alapösszeg kétszeresét, illetve az is, aki a törvényben felsorolt szociális ellátások – például rendszeres szociális segély, időkorúak járadéka, ápolási díj, rokkantsági járadék, stb. – valamelyikében részesül. A kérelmet a bűncselekményt követő három hónapon belül lehet előterjeszteni.

Az állami kárenyhítés formáját tekintve egyösszegű vagy járadék. Járadék hat hónapot meghaladó keresőképtelenség esetén legfeljebb három évig adható, és folyósítása megszűnik, ha az áldozat időközben más forrásból jogosulttá válik rendszeres pénzbeli ellátásra.

Az egyösszegű kárenyhítés is visszafizetendő, ha időközben a kár más forrásból – például a biztosításból, az elkövetőtől – megtérül, vagy ha utóbb kiderül, hogy nem történt bűncselekmény, stb.

Az áldozatsegítő támogatások igénybevétele az önkéntességen és a hatósággal való együttműködésen alapul. Az azonnali pénzügyi segély és az állami kárenyhítés iránti kérelmet írásban, az erre a célra rendszeresített nyomtatvány kitöltésével kell benyújtani. A kérelemhez csatolni lehet az ügyben eljáró nyomozó hatóság, ügyészség vagy bíróság által kiállított, a büntetőeljárás adatairól szóló igazolást. Ezt az igazolást szükség esetén az áldozatsegítő szolgálat szerzi be. A kérelemhez adott esetben a szociális rászorultságot igazoló dokumentumokat is mellékelni kell.

Azonnali pénzügyi segélyért a bűncselekményt követő három munkanapon belül lehet folyamodni. A területi szolgálat ellenőrzi a kérelemben és a dokumentumokban szereplő adatok valódiságát, és haladéktalanul dönt. Egyidejűleg tájékoztatja az azonnali segély igénybevevőjét az esetleges későbbi visszafizetési kötelezettségéről.

Az igazságügyi szolgálatok áldozatsegítő szolgálatai a társszervekhez hasonlóan a megyeszékhelyeken szerveződnek. A hatósági munkán túl elsőrendű feladatuk kapcsolatot tartani a térség minden olyan állami, önkormányzati és civil szervezetével, amely tudomással bírhat bűncselekmények áldozatairól, vagy közreműködhet az áldozatok segítésében.

Az együttműködés szempontjából legfontosabb partnerek:

- a rendőrség áldozatvédelmi hálózata;
- a nyomozó hatóság;
- az ügyészség;

- a bíróság;
- a bevándorlási és állampolgársági hivatal;
- a konzuli szolgálat;
- a helyi és a kisebbségi önkormányzatok;
- az egészségügyi intézmények;
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények;
- a családsegítő és a szociális szolgáltatók;
- a közoktatási intézmények;
- a polgárőrség;
- az egyházak;
- a civil szervezetek.

Az áldozatsegítő szolgálatok feladata az is, hogy az együttműködés keretében figyelemmel kísérjék az áldozati jogok érvényesülését. Erről tájékoztatást kérnek az említett intézményektől.

A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. CXXXV. törvény szerint *áldozat*, aki bűncselekmény sértettje, vagy a bűncselekmény közvetlen következményeként sérelmet – testi, lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, vagyoni kárt – szenvedett. A *sérelem* fogalmát tágra értelmezi a törvény, a vagyoni káron túl, az egészségkárosodás és a bűncselekmény következtében fellépő lelki problémák is indokolhatják a segítséget. Jelenleg nem biztosított a bűncselekmények áldozatai részére történő szakszerű lelki segítségnyújtás. A pszichológus által nyújtott támogatás az érdekvédelem elősegítése szolgáltatás, vagy a tájékoztatás részét képezheti. *Érdekvédelem elősegítése* szolgáltatás keretében akkor van erre mód, ha már folyamatban van a büntetőeljárás, így a törvény 11. §-a szerinti igazolást a nyomozó hatóság az áldozatsegítő szolgálat számára kiállítja. *Tájékoztatás* keretében akkor adhat a pszichológus tanácsot, ha az említett igazolás még nem szerezhető be. Ilyenek tipikusan a családon belüli erőszakkal kapcsolatos esetek, amikor a segítséget kérő, félve a következményektől, nem akar feljelentést tenni, azonban a segítségre nagymértékben szüksége

van. Ezekhez a segítségnyújtási formákhoz (tájékoztatás, érdekvérvényesítés elősegítése) nem szükséges kérelem-nyomtatvány kitöltése, a határozat meghozatala, azok időbeli határhoz sincsenek kötve. E formai kötetlenség nagyfokú rugalmasságot tesz lehetővé, amely illeszkedik az áldozatok igényeinek sokszínűségéhez és a pszichológiai ellátás követelményeihez.

4. IFJÚSÁGVÉDELEM A RENDŐRSÉG MUNKÁJÁBAN JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

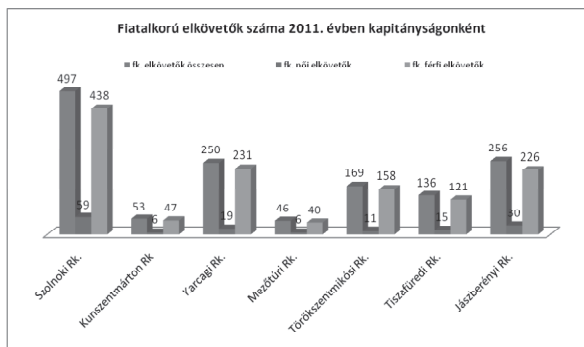
A fiatalok érintettségéhez kapcsolódóan több ügy esetében találkozunk az agresszió különböző formáival: szélsőséges, a verbális agressziótól, a brutális erőszakig terjedő esetekkel. A kíméletlenség, a durvaság, az erkölcsi gátak jelentős fellazulása a viselkedésben és a beszédben egyaránt tapasztalható. A problémát súlyosbító körülmény, hogy fokozódik a perifériára szorultak száma, a fiatalok életcél-nélkülisége, nevelési, érzelmi deficitből fakadó érzelmi-erkölcsi kiüresedése.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a drogok terjedésének üteme, a veszélyeztetett korcsoportok életkori határai egyre alacsonyabbra kerülnek. (Rácz, 2002.) Mivel a drogpiacon óriási a profit, a kábítószerekkel kapcsolatos bűnözés tovább fog növekedni, új formái és módszerei jelennek meg, ezért csak széleskörű összefogással, összehangolt megelőző tevékenységgel lehet fellépni vele szemben. A normatív szabályozás csak késéssel tudja követni az illegális drogpiacon változásait, ezért a dizájner drogok terjedése mind a büntető igazságszolgáltatást, mind az ellátórendszert, mind pedig a prevenciót új kihívások elé állította. Ezért a rendőri szer-

vek fontos feladata az iskolákkal, a szülőkkel, a nevelőtestület tagjaival és a partner intézményekkel való hatékony kommunikáció.

4.1. Kiskorú bűnelkövetők és áldozatok⁴

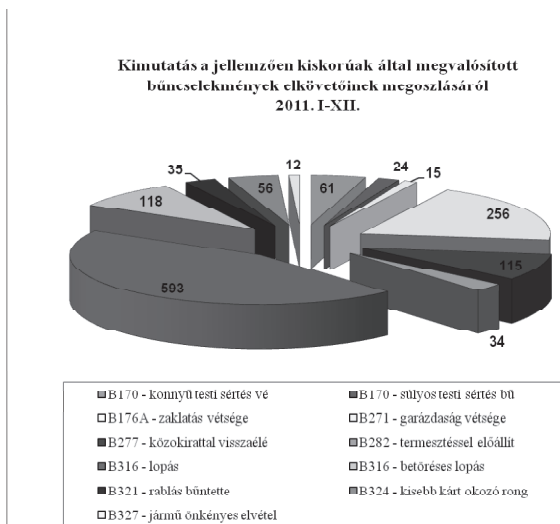
A vagyoni elleni bűncselekményeket elsősorban a marginalizálódott családokban élő fiatalok követik el. A marginalizálódás okai között szerepelhet a szülők alacsony iskolázottsága vagy munkanélkülisége, ami miatt a család gyakran a létminimum alatt él. E családok gyermekei sajnos számos esetben maguk is családfenntartók. A problémát tetőzheti a szülők alkoholbetegsége. Figyelem és odafigyelés hiányában a kiskorú a szabadidejét gyakran az utcán kóborolva, kortárs-csoportba verődve tölti el. (Ferenczi, 2003.) Az elkövetést motiválhatja „egy jó heccnek” ígérkező kaland, a konkrét anyagi haszonszerzés és az, hogy amit otthon nem kaphatnak meg a szülőktől, megszerzik szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése árán is. Több bűnelkövető fiatalra jellemző az alacsony iskolázottsági szint, az iskolakerülés.

A kiskorúak főként vagyoni elleni bűncselekményeket követnek el.⁵ Az általuk megvaló-

⁴ Forrás: ENYÜBS

⁵ Forrás: ENYÜBS

Figyelmet érdemel még a közrend elleni bűncselekmények magasabb aránya. Ezek túlnyomó része garázdaság. A személy elleni deliktumok többsége testi sértés, ezen belül is könnyű testi sértés.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében továbbra is főként a fiúk veszélyeztetettsége dominál, hiszen jelentősen nagyobb arányban válnak áldozattá, mint a lányok. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a lányok által elkövetett erőszakos cselekmények aránya emelkedik, és helyenként brutalitásban

sított deliktumok több mint fele e bűncselekményi főcsoportba tartozik. A bűncselekmények elkövetési tárgya túlnyomórészt mobiltelefon, kerékpár, valamilyen médialejátszó, illetve készpénz. A vagyon elleni bűncselekményeknél egyre gyakrabban jelenik meg az erőszak, mind a dolog, mind pedig a személy elleni körben. A vagyon elleni bűncselekmények minősített eseteinél általában társas vagy csoportos elkövetés, gyakran felnőtt személy jelenléte a jellemző. Az elkövetési tárgy legtöbbször műszaki cikk, színesfém, haszonállat, készpénz. A korábbi évekhez hasonlóan tehát a kiskorúak leginkább a vagyon elleni bűncselekmények elkövetőivé váltak, melyek túlnyomó többsége a kis kárértékkel járó lopás.

A 18 év alattiak által elkövetett bűncselekmények oksági tényezői között szubjektív oldalon az anyagi haszonszerzés és a kaland keresése, míg objektív oldalon a deviáns és a prekriminális helyzet együtt szerepel. Valamelyest javult a helyzet a gyermekkorú bűnelkövetők számát tekintve.

megelőzik a fiúkat.

Míg a fiatalok sérelmére első sorban a közrend elleni bűncselekményeket követték el, addig a 14 éven aluli korosztályt első sorban a kiskorú veszélyeztetése deliktumok fenyegették. E bűncselekményfajta számszerű emelkedésének oka mindenképpen összefügg a rendőrségnek a családon belüli erőszak kezelésével kapcsolatos tevékenységével, illetve a jelzőrendszer működésének fokozatos javulásával.

Mindkét korcsoporton belül magas a testi sértés és a garázdaság áldozatainak száma. Ezek között magasabb számban fordulnak elő a kiskorúaknak az egymás sérelmére elkövetett cselekményei. Mind gyakrabban fordul elő, hogy a szülő feljelentést tesz a gyermeke sérelmére iskolán belül történt bántalmazás miatt.

Emellett az is igaz, hogy a kiskorúak – a gyermekkorúak is – mind gyakrabban lesznek garázdaság elkövetői és áldozatai is. A szülők jelentős része engedi meg gyermeke számára, hogy

egyedül vagy hasonló korú barátaikkal éjszakába nyúlóan szórakozzon nyilvános helyen.

A fiatalok bűnelkövetők esetében relatíve magas az alkohol- és a kábítószer-érintettség aránya. A bűncselekménnyel kapcsolatos okási tényezők között ez a kettő áll az első helyen.

4.2. Családon belüli erőszak

A családon belüli erőszak továbbra is a rendőri munka középpontjában áll, annál is inkább igaz ez, mivel a gazdasági válság és a megélhetési nehézségek csak hatványozták a problémákat.

Az esetek vizsgálatából megállapítható, hogy többségében elszegényedett, halmozottan hátrányos helyzetű családoknál követnek el egymás sérelmére erőszakos cselekményeket. A felek szembenállása, folyamatban lévő válóperre, vagyonmegosztási perre, gyermek-elhelyezési vitára, lakáshasználat megosztottságból adódó konfliktusokra vezethető vissza. Az anyagi problémák miatt egyre több a veszekedés, fellazulnak a kapcsolatok, az együtt élők lassanként elhidegülnek egymástól. Legtöbbször egyik félnek sincs hová költöznie, ezért kényszerűsége miatt továbbra is egy háztartásban élnek, amelyből konfliktusok alakulnak ki és ez az egész család életére kihat. Ezen családokban egy, de inkább több gyermek is él, akik általában jelen vannak a cselekmény elkövetésekor. A gyermekbántalmazások leggyakoribb formája ugyan a verés, de valójában a szeretet megvonása, az érzelmi elhanyagolás vezet a kiskorú veszélyeztetéséhez. (Herczog, 2001.) Az indulati cselekmények mellett megfigyelhető az eltartásra szoruló gyermekkorú családtagok elhanyagolása, a meglévő jövedelem saját célra fordítása. A szülők sokszor a probléma elől az alkoholba menekülnek, a gyermekek nem sajátítják el az alapvető coping mechanizmusokat, nem tudják megfelelően kezelni a stresszt, agresszívek lesznek. (Varga, 2008.)

A családon belüli erőszak elkövetésénél a sértegetti oldalt vizsgálva megállapítható, hogy az áldozatok túlnyomó többsége nő; a férfi áldozatok száma – bár az utóbbi időben növekvő tendenciát mutat – lényegesen kevesebb. Az áldozatok életkora a gyermekkortól egészen az időskorig jellemző.

A családon belüli erőszak elsődleges elkövetői a férfiak, 19-50 éves kor között. A férfi elkövetők magas számának vizsgálatok figyelembe kell venni azt, hogy a tartás elmulasztása bűncselekményt szinte csak férfiak követik el, mely nyilvánvalóan a válások során alkalmazott gyermek-elhelyezési gyakorlatból is következik. (Ranschburg, 2009.)

A legnagyobb számban előforduló deliktum a zaklatás, míg az erőszakos cselekmények között évek óta leggyakoribb a garázdaság és a testi sértés. A nemi erkölcs elleni bűncselekmények száma minden évben elhanyagolható, ugyanakkor mindig magas a tartás elmulasztása és a kiskorú veszélyeztetése miatt indult eljárások száma.

A tapasztaltok továbbra is arra engednek következtetni, hogy még mindig magas a látencia, a családon belül történt jogsértések nagy számban nem látnak napvilágot.

A rendőrség dolgozói rendszeresen részt vesznek szakmaközi találkozók – jelzőrendszeri értekezleteken, esetmegbeszéléseken, esetkonferenciákon – és az adott ügynek megfelelően, személyre szabottan megtervezik a veszélyeztetett kiskorú számára a legmegfelelőbb intézkedést.

A rendőrségi eljárások során a kiskorúak veszélyeztetettsége mindig vizsgálatra kerül. Amennyiben ilyen adat, vagy körülmény merül fel az eljárás során, jelzéssel élnek a gyermekjóléti

szolgálat illetve a gyámhivatal felé az erre a célra rendszeresített adatlapon.

A kiskorú sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmény esetén, illetve kiskorú bántalmazásánál kriminálpszichológus kerül bevonásra, azért, hogy vizsgálja a kiskorú vallomásának valóságtartalmát. Ugyanis gyakran előfordul, hogy a kiskorúak „kiszínezik” a történetet vagy különböző okokból elferdítik a valóságot, ezek hátterében titkolt szerelmi kapcsolat vagy az érintett szülővel fennálló konfliktushelyzet áll. A Szolnoki Rendőrkapitányság épületében az első gyermek-kihallgató szoba kialakítása megtörtént.

4.3. Távoltartás

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény alapján a 2011. évben a megye illetékességi területén vizsgált 182 esetből összesen 131 alkalommal került sor az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésére. Az esetek zömében a bíróságok elrendelték a megelőző távoltartást, mely azt mutatja, hogy a kiadmányozói jogkörben eljáró rendőrök megalapozottan és a szükséges esetekben döntöttek a kényszerintézkedés elrendelése mellett. A bíróságok önállóan 3 esetben rendeltek el megelőző távoltartást. Ezekben az esetekben a bántalmazott nem a rendőrséghez fordult, hanem egyenesen a bírósághoz.

A bántalmazók leggyakrabban 26 és 45 év közötti férfiak, míg a bántalmazottak többsége ugyanilyen korú nő. Viszonylag alacsony a kiskorú bántalmazottak száma, de ebben jelentős látenciával kell számolni.

A bántalmazók többsége a bántalmazott házastársa, illetve élettársa. Harmadik helyen viszont nem a volt házastársak, illetve élettársak állnak,

hanem a gyermekek által a szülők sérelmére elkövetett bántalmazások. Ebben a körben elsősorban időskorú bántalmazottakról beszélhetünk, és esetükben – csakúgy mint a gyermekekénél – komoly látenciát feltételezhetünk.

A bíróság által hozott határozatokat leggyakrabban az e jogszabállyal védett személyek szegik meg, nem látván és érezvén az eset kapcsán hozott bírósági végzések következményeit. A rendőrség által hozott ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése következtében hozott határozatokat – az igazán súlyos eseteket kivéve – gyakorlatilag az érintett felek mindegyike megszegte annak megfelelően, ahogyan az pillanatnyi érdeküket szolgálta. „Első” felindulásból történt bejelentésük következményeit nem tudták vagy nem akarták felmérni, néhány óra elteltével már átértékelték az esetet, nem akartak ügyet, azt meg végképp nem, hogy az időközben távoltartott férj, élettárs ne vegyen részt a család életében.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény magasabb szintre emelte a családvédelmi feladatokat ellátó állami és önkormányzati szervezetek közötti együttműködést, és létrehozta a családvédelmi jelzőrendszert. Azonban az eddig eltelt időben a családvédelmi jelzőrendszer tagjaitól kevés jelzés érkezett, a bejelentések szinte mindegyike a bántalmazottól vagy annak környezetéből származott.

Tény, hogy az intézkedő rendőrök a helyszínen jórészt csak azokra az információkra támaszkodhatnak, amit az előzménykutatás során, illetve a helyszínen összegyűjtenek. A társszervektől, így a családvédelmi jelzőrendszer intézményeitől elvétve érkezik érdemi információ. Mivel az esetek többsége munkaidőn túl történik, a családgondozók, a gyermekjóléti szolgálatok munkatársai, a gyámhatóságok, a gyámhivata-

lok előadói elérhetetlenek a rendőrök számára. Csak személyes jó kapcsolatok révén lehet tőlük információhoz jutni, mely a megalapozott döntést nagyban megnehezíti.

5. A szociális munkás bűnmegelőzési feladatai

5.1. A családsegítés területén

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás. A szolgáltatás célja az egyének, a családok, a különböző közösségi csoportok jólétéhez és fejlődéséhez, szociális környezetükhez való alkalmazkodásához való hozzájárulás. A tevékenység során a szociális munka eszközeinek és módszereinek alkalmazásával biztosítanak a szakemberek személyes szociális segítő és mentálhigiénés szolgáltatásokat.

A családsegítői esetkezelésekben általában tetten érhető az ügyfelek tájékoztatlansága mind a problémák megoldását, mind az ellátó-szolgáltató rendszert illetően. A családsegítő munka során a prevenció jellegű csoportfoglalkozásokon és a reszocializációt elősegítő foglalkozásokon túl szabadidős tevékenységek, közösségi programok szervezése is a szakemberek feladata lehet.

5.2. A munkanélküliekkel való foglalkozás területén

A munkanélküliekkel való foglalkozás során a rendszeres szociális segítőkkel és a rendelkezésre állási támogatásban részesülőkkel kerülnek kapcsolatba a szakemberek, melynek során az érintett szociális és mentális helyzetéhez igazodó szaktanácsadásokon, programokon való aktív részvételét segítik.

5.3. Az adósságkezelési tanácsadás területén

A szolgáltatás célja segítséget nyújtani a hátralékos személyek, családok adósságterheinek megszüntetéséhez, csökkentéséhez, a hátralékképződési folyamat megállításához, a háztartási költségvetés egyensúlyának megteremtéséhez, az újbóli hátralékképződés megakadályozásához.

A gazdasági válság elsősorban a devizaalapú lakáshitelt felvett ügyfeleket sújtotta. Az árfolyam-ingadozás miatt megemelkedett törlesztő részletek fizetésére nem képesek az ügyfelek, illetve ha azt még ki is tudják gazdálkodni, rezsifizetésre már nem marad bevételek. A hátralékprobléma megszüntetése érdekében a segítő hátralékkézelő programmal, módszerekkel és technikákkal segíti a működési zavarok megoldását. Ellátja a válsághelyzetbe került háztartások menedzselésével összefüggő feladatokat, elősegíti a hátralékos fogyasztók fizetőképességének erősítését, segítséget nyújt a szemléletváltatáshoz, a fogyasztói szokások pozitív irányú változásához, a költségvetési egyensúly megteremtéséhez. Tevékenységének része a facilitátori munka, így a kontaktuseremtés elősegítése a hivatalokkal, a szolgáltatókkal, elsősorban a szociokulturális hátrányok miatt az önmenedzselésre és az önérték érvényesítésére képtelen kliens ügyében történő eljárás, valamint az életvezetési támogatás.

5.4. A drogtanácsadás területén

A tevékenység célja a családok, az oktatási-nevelési intézmények drog-prevenció tevékenységének segítése, adott esetben a rászorulóknak szakellátáshoz jutásának gyorsítása, másrészt a szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátásának biztosítása. Az alacsonyküszöbű ellátás a közösségi ellátás egy speciális formája. A szolgáltatás célja az ellátatlan, az intézményes gondozással szemben bizalmatlan vagy onnan

kiszoruló, az utcán, közösségi szintereken tartózkodó egyének, csoportok, valamint közvetlen környezetük felkutatása és az alacsonykűszöbű ellátáshoz való hozzájutásuk biztosítása, valamint a szenvedélybetegségek által okozott ártalmak csökkentése, az életet veszélyeztető helyzetek elhárítása, valamint az életmódváltozás elindítása, annak segítése.

A drogmegelőzés területén működő, továbbá a drogfüggők gyógykezelését, rehabilitációját biztosító intézményekkel való együttműködés kulcsfontosságú. A szakemberek tevékenységük során pszichoszociális intervenciókkal segítik a hozzájuk fordulókat, biztosíthatják továbbá az igazságszolgáltatás látóterébe került kábítószerhasználók elterelését, mely a börtönbüntetés alternatívájaként az Európai Unió által is szorgalmazott beavatkozási forma.

5.5. A pszichiátriai és a szenvedélybetegnek nappali ellátásának területén

Az egyéni foglalkozást mentálhigiénés tanácsadás, pszichiátriai tanácsadás, ügyintézés, valamint a hozzátartozókkal, az aktuális életvezetési problémákkal, vagy krízisproblémával érkező, a hozott problémák átbeszélése után ellátást nem igénylő ügyfelekkel végzett munka jelenti. De csoportos foglalkozásokat és közösségi programokat is szervezhetnek a szakemberek az ügyfelek számára. A programok és csoportok tervezésekor figyelembe kell venni, hogy melyek azok a készségek és képességek, sajátos egyéni szükségletek, amelyek fejlesztésével a társadalmi re-integráció elősegíthető.

5.6. A hajléktalansegítés, az utcai szociális munka területén

A hajléktalan-segítő munka anyagi, szociális, egzisztenciális, egészségügyi, pszichológiai, pedagógiai, egyéb mentálhigiénés, jogi segítő módszerek, szabadidős, kulturális programok komplex alkalmazásával valósulhat meg, melyek egyéni, csoportos és közösségi formában biztosíthatók. A gondozási tevékenység a szállók, az utcai szociális munka és a nappali melegező működéséhez kötődik. A gondozási tevékenység körében olyan feladatokat látnak el a szakemberek, melyek az ügyfelek aktuális szükségleteinek kielégítését szolgálják (szállás, melegezési, tisztálkodási lehetőség, étkezés, gyógyszer, ruha, mosatás), illetve a segítő, reszocializációs tevékenység alapvető feltételeit jelentik.

A segítőket gyakran az utcán kerülnek először kapcsolatba az ügyfelekkel. Az utcai szociális munka célja az ellátatlan, de az intézményes gondozással szemben bizalmatlan, az utcán életvitelszerűen tartózkodó egyének, csoportok szociális és mentális segítése, elsősorban életmentés, megelőzés, integrálás céljából. Az utcai szociális munkás felkutatja a hajléktalan személyeket, szükség esetén a megfelelő intézménybe juttatja, szükség esetén gondoskodik a hajléktalan személy takaróval, ruhaneművel, konzervvel, egyéb élelmiszerral, valamint gyógyszerrel történő ellátásáról. Tájékoztatást, információt nyújt az ellátásokhoz való hozzájutás módjáról és az ellátó intézményekről, segítséget nyújt az ellátások igénybeviteléhez, a hivatalos ügyek intézéséhez, valamint motiválja az ügyfelet a segítő kapcsolatban való részvételre.

IRODALOMJEGYZÉK

- BARABÁS, A. T. (2009) Áldozattá válás Magyarországon: a statisztika és az empirikus vizsgálatok valóságképe.
In: Borbíró A. – Kerezi K. (szerk.) A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, Fresh Art Design Kft.
- FERENCZI Z. (2003) Drogprevenció, pedagógus, iskola. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó
- HERCZOG M. (2001) Gyermekvédelmi kézikönyv. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó
- RÁCZ J. (2002) Drog és társadalom. Az addikció mintázatai. Budapest, Új Mandátum Kiadó
- RANSCHBURG J. (2009) Jellem és jellemtelenség. Budapest, Saxum Kiadó
- ROSTA A. (2006) A bűnmegelőzés elmélete. Budapest, Loisir Könyvkiadó
- VARGA T. (2008) Szilánkokra hullva. Budapest, KIKO Művészeti Bt.
- Jelentés a bűnmegelőzésről és a közbiztonságról: tendenciák és perspektívák – 2010.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről
- 115/2003. (X. 28.) OGY. határozat a Társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája
- 2004/80/EC Európai Unió irányelv a bűncselekmények áldozatainak kompenzációjáról
2005. CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről
2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról